

Stijl, innovatief gedrag en leeropvatting van docenten

Dr. Gerard Baars¹

Voor u ligt het eerste nummer van het Tijdschrift voor Hoger Onderwijs van 2016.

In de eerste twee artikelen van dit nummer is aandacht voor onderwijs aan excellente studenten, een onderwerp waaraan het Tijdschrift voor Hoger Onderwijs regelmatig aandacht besteedt.

Kingma, Kamans, Heijne-Penninga en *Wolfensberger* gaan in het eerste artikel in op de autonomie-ondersteunende doceerstijl in extracurriculaire excellentieprogramma's. In het artikel geven de auteurs aan dat intrinsiek gemotiveerde honoursstudenten een voorkeur hebben voor docenten die hun motivatie voeden door autonomie-ondersteuning, gecombineerd met het bieden van structuur en verbondenheid.

In hun onderzoek hebben de auteurs zich gericht op de vraag naar de samenhang tussen door de docent ervaren aspecten in zijn/haar sociale werkomgeving en de invloed op zijn/haar doceerstrategie. Daarbij richten zij zich in het bijzonder op de doceerstrategie die autonomie ondersteunt. Daarnaast hebben de auteurs ook onderzocht of de soort instelling (met of zonder Sirius subsidie) van invloed is op de autonomie-ondersteunende doceerstijl. De hypothese die in het onderzoek centraal staat luidt als volgt: "het bieden van een autonomie-ondersteunende doceerstijl aan studenten in extracurriculaire excellentieprogramma's hangt positief samen met docenten die zelf vrijheid ervaren vanuit hun sociale werkomgeving, die zelf intrinsiek gemotiveerd zijn, en die zelf een *growth mindset* hebben". De uitkomsten van het onderzoek laten zien dat een *fixed mindset* gepaard gaat met het bieden van meer structuur door docenten, en dat het ervaren van druk vanuit de sociale werkomgeving gepaard gaat met het bieden van minder autonomie en minder structuur. De auteurs concluderen aan het eind van het artikel dat de balans tussen autonomie en structuur en de ervaren werkomgevingsdruk een belangrijk thema blijft voor toekomstig beleid en scholing rondom excellentieprogramma's.

1 Dr. Gerard Baars is directeur van Risbo, Erasmus Universiteit Rotterdam.

Redactioneel

Het tweede artikel van dit nummer, van de hand van *Huizing* en *Van der Rijst*, richt zich op de manier waarop excellente prestaties, door studenten beschreven in een portfolio, worden beoordeeld. De onderzoekers analyseerden 36 beoordelingsformulieren en negen interviewtranscripten vanuit een *grounded theory* benadering. In de analyse stond de samenhang tussen bewijslast, interpretaties en beoordelingscriteria centraal. Met de thema's die de auteurs hebben gevonden is een model ontwikkeld om de samenhang te beschrijven. Het model geeft de relaties aan tussen vijf factoren die interacteren bij het beoordelen van een excellentieportfolio. De factoren zijn: 1) context, 2) kenmerken van de portfolio-inhoud, 3) studentkarakteristieken, 4) gemeenschappelijke normvinding en 5) persoonlijke constructen van beoordelaars. Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat beoordelaars vooral letten op een combinatie van portfolio-inhoud en studentkarakteristieken (bijvoorbeeld initiatiefrijk zijn). De auteurs verbinden de resultaten uit hun onderzoek aan eerdere studies naar portfolio-beoordelingen. Daarnaast beschrijven ze de implicaties voor de beoordelingspraktijk binnen excellentieprogramma's in het hoger onderwijs.

Het derde artikel in dit nummer richt zich op het innovatief gedrag van hbo-docenten. *De Klerk-Jolink*, *Van der Klink* en *Timmermans* geven aan dat docenten meer dan voorheen in staat moeten zijn om te innoveren en daarvoor moeten beschikken over innovatief gedrag. Zij beschrijven innovatief gedrag als gedrag dat tot doel heeft om opzettelijk nieuwe en nuttige ideeën, processen, producten of procedures te introduceren binnen de werkomgeving. De auteurs onderzochten in welke mate docenten van een hogeschool beschikken over innovatief gedrag en welke factoren (persoon en team) hiermee samenhangen. In het onderzoek hebben de auteurs een vragenlijst uitgezet bij 233 docenten van wie 62% de vragenlijst invulden. Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat aspecten van teamleren een voorspeller zijn voor innovatief gedrag, terwijl persoonlijke factoren relevanter worden naarmate de ontwikkeling van een innovatie meer concreet wordt.

De uitkomsten van het onderzoek geven volgens de onderzoekers aanleiding om te veronderstellen dat het mogelijk is, door gerichte activiteiten, innovatief gedrag van docenten(teams) te bevorderen.

In het laatste artikel van dit nummer gaan *Van Diggelen*, *Thurlings*, *Van Weert*, *Morgan* en *Tops* in op ideeën en opvattingen van docenten in het hoger onderwijs over het (effectief) leren van studenten en feedback geven. Volgens de auteurs hebben opvattingen van docenten een belangrijke sturende werking op het gedrag van studenten. In hun onderzoek gingen de auteurs na welke opvattingen en ideeën docenten en opleidingsdirecteuren over leren en feedback hebben. Om dat te achterhalen interviewden ze docenten en opleidingsdirecteuren van verschillende opleidingen. De thematische analyse van de interviews leidde tot een aantal conclusies. Ten eer-

Redactioneel

ste bleek dat een (groot) deel van de docenten en opleidingsdirecteuren leren ziet als kennisoverdracht en vaardigheden opdoen door te oefenen en dat zij leren niet beschrijven als de lerende (leren) verantwoordelijkheid (te) geven voor het leerproces. Daarnaast werd duidelijk dat docenten en opleidingsdirecteuren kenmerken van effectieve feedback op groepsniveau kennen maar dat niet elke individuele docent en opleidingsdirecteur alle kenmerken kan benoemen. Aan het eind van het artikel beschrijven de auteurs de implicaties van de resultaten van hun onderzoek voor het herontwerp van een module in het BKO (Basis Kwalificatie Onderwijs)-traject en andere professionaliseringsmogelijkheden voor docenten.

De redactie wenst u veel leesplezier bij het lezen van dit nummer!

Wilt u op de hoogte gehouden worden van het laatste nieuws over het Tijdschrift voor Hoger Onderwijs? Volg ons dan op Twitter via @Tijdschrift_HO

Uiteraard kunt u ook zelf een bijdrage leveren aan het Tijdschrift voor Hoger Onderwijs. Dit kan een onderzoeksartikel zijn, een opiniërend artikel, waarin de argumenten vanuit wetenschappelijke literatuur worden onderbouwd, een samenvatting inclusief een reflectie van een proefschrift of een boekbespreking. De inhoud van de bijdrage moet liggen op het terrein van hoger onderwijs. Alle ingestuurde bijdragen worden onderworpen aan een peer review (double blind). Afhankelijk van de uitkomsten van de review besluit de redactie of een artikel uiteindelijk wordt geplaatst. Uw bijdrage kunt u mailen naar Judith Tersteeg (tersteeg@risbo.eur.nl). Richtlijnen voor de verschillende soorten bijdragen vindt u op de site van Garant: <http://www.maklu.be/MakluEnGarant/magazines.aspx#tvho>.